

זה הדדדד

زوهديرك ZO HADEREKH

גיליון 16, 18 באפריל 2012

לקראת אחד במאי אדום

ביום העובדות והעובדים הבינלאומי תתחדש המחאה החברתית

משם ומכאן הוא "הגמשת שוק העבודה", "הזולת עלויות הייצור", ו"התייעלות". בראיונות החג, שפורסמו ערב פסח, שב ראש הממשלה בנימין נתניהו ודקלם עקרונות אלה, ואף ציין במפורש מיהם אויביו: ועדי העובדים (ר' גיליון קודם של "זו הדרך").

מהי מדיניות הממשלה?
הממשלה חותרת להוזלת שכר העובדים, על מנת להבטיח יציבות, ולאפשר העלאת שיעורי הרווח של ההון כמערכת הפיננסית (הבנקים וחברות הביטוח), במונופולים הפרטיים, ובחברות הייצוא (בבעלות מקומית וזרה).

בשם מקסום הרווחים, נוקטים צעדים רבים: הפרטות (כפי שהיה לאחרונה ברכבת ישראל, ובקרוב מאוד בנמל אילת), פגיעה נוספת בשירותים לאזרח, והתמדה ב"רפורמות" למיניהן: במיסים, בנמלים, בהשכלה הגבוהה, בקרקעות, בשירות התעסוקה, בחברת החשמל, בפנסיה... הממשלה, הנעזרת בנציגה, העומד כיום בראש ההסתדרות, מעוניינת כי חלקם של העובדים בעוגת ההכנסות רק יירד. לפיכך, האינטרס המיידני של העובדים הוא להיאבק בממשלה, עד להתפטרותה, וכן לחולל מהפך בהסתדרות, כדי להבטיח הנהגה איגוד-מקצועית, הניצבת לצידם במאבק. רשימת "הבית החברתי", בה משתתפת חד"ש, היא המציבה אלטרנטיבה לשלטון עופר עיני בהסתדרות, בבחירות שיתקיימו ב-22 במאי – לוועידת ההסתדרות ולוועידת נעמת, וכן למרחבים ברחבי הארץ.

הפגנות הצדק החברתי יתחילו בשבת, 28 באפריל, בנצרת ובחיפה. כעבור כמה ימים, יפגינו גם בתל-אביב (ביום ג', 1.5) ובירושלים (ביום ו', 4.5).

מי יפגינו? ועל מה יפגינו?

אלה יהיו הפגנות ה-1 במאי, יום הסולידריות הבינלאומית של העובדים, החוזרות ובגדול (ר' מודעה בעמוד 8). זאת, לאחר מחאת האוהלים של הקיץ האחרון, בו התקיימו הפגנות חברתיות המוניות. כמו מד חום, הבודק את מצבו של המשטר הקפיטליסטי, כך, הפגנות האחד במאי יסייעו להראות, כי המשטר חולה, וכי החלופה המעמדית היא התרופה. ההפגנות לציון ה-1 במאי יעמידו כמה סימני שאלה מול סימני הקריאה של ממשלת הימין, הטוענת, כי "אצלנו אין משבר, אצלנו הכול בסדר". מי שמשותף פעולה עם גישה זו של הממשלה הוא **עופר עיני**, יו"ר ההסתדרות, שלכאורה אמור היה להיות זה המנהיג את העובדים באחד במאי. אולם עיני החליט לחבור דווקא למעסיקים ולנציגיהם בממשלה. זו הסיבה, מדוע לא רק מפלגת העבודה, אלא גם הליכוד מתייצבים מאחוריו בבחירות להסתדרות. לכן, כאשר ב-1 במאי הקרוב יונפו הדגלים האדומים, דגלי המאבק המעמדי, תועלה יחד עמם גם הדרישה למהפך בהסתדרות.

מהו הקשר בין האחד במאי לבין המאבק בממשלה והמערכה לשינוי ההסתדרות?

ה-1 במאי הוא יום הכיפורים של מעמד העובדים. זהו יום של מאבק, אבל גם של חשבון נפש. חשבון נפש שכה חסר בארגוני העובדים, וההסתדרות בראשם. ומה בדיוק רוצה הממשלה? כאמור, ממשלה זו משקפת נאמנה את האינטרסים של השכבה העליונה של בעלי ההון, בייחוד בעלי ההון הפיננסי, הקשורים בקשר אמיץ עם הקפיטליזם האמריקאי. צו השעה של הקפיטליזם האמריקאי בעולם, שצלל אל משבר כלכלי עמוק, הוא להבטיח לעצמו שליטה בשווקים וגריפת רווחים. האינטרס המשותף של הקפיטליסטים

הפגנות האחד במאי 2012 יהיו יריית הפתיחה של המאבק החברתי, שחייב לחזור ובגדול.

מכתבים למערכת

ודרך אגב, מספרים את האמת

חדשות מחפשים בעמודי החדשות. אך קורה שיש חדשות אפילו בדברי הספד.

בדברי הספד, שכתב על צבי דינשטיין, אשר כיהן בתפקידים בכירים בתחום הרכש הצבאי ומשרד הביטחון ("הארץ", 11.4) סיפר אמיר אורן, כי דינשטיין עמד בראש הצוות "שהכין את צה"ל ומערכת הביטחון למלחמת ששת הימים, בשנתיים שקדמו לה, כולל הכור בדימונה ורפא"ל".

אבל האם לא הסבירו לנו, מאז 1967 ועד היום, כי המלחמה היא ממש נכפתה עלינו בעקבות החלטת מצרים לחסום את מצרי טיראן בפני ספינות ישראליות, ולהגדיל את מספר היחידות שהיו מוצבות בסיני? האם לא אמרו לנו שהמלחמה היא הצילה את ישראל מהשמדה, וכן הלאה?

והנה חדשות: היה צוות במשרד הביטחון, שסמכויותיו היו נרחבות ביותר, ואשר עסק במשך שנתיים בהכנת המלחמה, זאת שאמרו לנו שנכפתה עלינו.

נכון, מק"י טענה תמיד שמלחמת יוני 1967 הייתה מלחמה תוקפנית יזומה, במטרה לכבוש שטחים ולסייע לארה"ב בביצור ההגמוניה שלה באזור. אך הנה הגיע אישור לכך, שהמלחמה היא הוכנה אפילו שנתיים מראש. את זה אפילו מק"י לא אמרה אז.

טל דקל, פתח-תקווה

בעקבות מטס הסולידריות

ביום א' מגיע לנתב"ג מטס של פעילי שלום בינלאומיים. בתגובה, הודיעו פעילי ימין, ובהם ח"כ מיכאל בן-ארי, כי יקיימו הפגנה פרובוקטיבית. ידיעה על כך התפרסמה באתר החדשות "וואלה", תחת הכותרת: "כאב ראש למשטרה".

בין המגיבים לכתבה היו ששיבחו את הימין, אבל היו גם כמה תגובות ראויות ומעניינות. אחד המגיבים כתב: "המצב הזה (של הכיבוש) לא יחזיק מעמד לאורך זמן. ארה"ב לא תמשיך לתמוך לעד במדיניות ישראל, סרבנית השלום המושבעת. ממשלת ישראל היא האסון והמכשול לשלום המתכון לביטחון זהו שלום אמת עם הפלסטינים, החזרת כל השטחים הכבושים לרבות מזרח ירושלים".

אכן, תגובה ראויה. חבל שבשל עקשנותה של ממשלת נתניהו, נצטרך כולנו לשלם ביוקר את מחיר הכיבוש.

רבקה ויטנברג, תל-אביב

מעוניינת לקבל

את "זו הדרך"

לביתך בדואר,

מדי שבוע,

וללא תשלום?

שלחו שם וכתובת אל: info@maki.org.il

תרומות לפקודת מק"י יתקבלו בברכה –

ת"ד 26205, תל-אביב, מיקוד 61261

דברים בשם אומרם

קפיטליזם על רגל אחת

"בנקאי בכיר מרוויח בשנה 3.5 מיליון שקל – במזומן".
(כותרת ב-"דה מרקר", 3.4)

תעבדו ותשקטו

"התקשורת משבשת את תמונת המציאות. היא לא מבליטה מספיק את האסון הכלכלי באירופה ובאמריקה, שהוא גם אסון חברתי איום – ולכן הציבור הישראלי לא מעריך מספיק שיש לו עבודה, כאשר באמריקה ובחלק ממדינות אירופה שורת אבטלה קשה".

(יובל שטייניץ, שר האוצר, "מקור ראשון", 6.4)

גאותו של שר האוצר

"אני לא רוצה להיכנס למספרים, אבל בוא נגיד שהסיוע להתיישבות ביהודה, בשומרון ובגולן צמח בעשרות אחוזים בתקופת כהונתי כשר האוצר. אני מאוד גאה בזה".

(שם)

בעירייה יבדקו את מצב הסוציאליזם בקובה

"קובה היא מקום פופולארי לחלום עליו, לנסוע אליו, ובעיקר – לדבר עליו בנימה רומנטית של געגועים לצייה גווארה, לתקופת זוהר של ניצחון האידיאליים על תאוות הצרכנות, ללוחמי חופש ואהבה. אבל מה באמת נותר מן הקסם, עשרות שנים לאחר המהפכה האנט-אימפריאליסטית? מה שרד מן האידיאליים לאחר קריסת הגוש הקומוניסטי, שתמך כלכלית בקובה ואיפשר את קיומה? כל זה תחוות קבוצת העובדים שתצא לקובה!".

(שערים, "ביטאון ועד עובדי עיריית ת"א-יפו", אפריל 2012)

ירושלים: כיכר ע"ש האוליגרך

"אף אדם חי לא זכה עדיין להנצחה ברחובות ירושלים. עכשיו, העירייה החליטה לחרוג ממנהגה, ולקרוא כיכר ליד הכותל על שם התורם השנוי במחלוקת ואדים רבינוביץ'. לפי ה-ניו יורק טיימס, נאסרה כניסתו של האוליגרך הרוסי לארה"ב, בגלל קשריו עם חברה שעסקה בסחר בלתי חוקי בנשק ובהלבנת כספים".

(ידיעות אחרונות, 5.4)

נגמר התקציב למרדפים

"הפרובוקטורים יטפלו באופן נחוש ומהיר, אך לא ננהל מרדפים במסדרונות שדה התעופה".

(יצחק אהרונביץ', שר הפנים, על מטס פעילי הסולידריות עם העם הפלסטיני, אתר "וואלה", 9.4)

שלחו לנו דברים בשם אומרם: info@maki.org.il

שמיניסטים 2012

ריאיון עם סרבני המצפון נועם גור ואלון גורמן, ערב כניסתם לכלא הצבאי

שחלק מהעיר שאני חיה בה, בעצם נמצא על חורבות כפר פלסטיני. הבנתי גם שהבית הנטוש שנמצא בצד הדרך, אותו ראיתי בכל פעם שנסעתי לבקר קרובי משפחה, הוא שריד לכפר שהיה שם, שתושביו גורשו וכעת לא יכולים לשוב. בערך בשלב הזה התחלתי להתחיל להבין גם את המציאות של הכיבוש בגדה המערבית. כשאומרים 'כיבוש' בדרך כלל מתכוונים לאדמות, ולא על אנשים. אבל אני רציתי ללמוד על האנשים שחיים שם, על הפלסטינים. כך התחלתי להגיע להפגנות בשטחים, ולהיות פעילה פוליטית.

אלון: בערך באמצע כיתה יב' הלכתי לחוג בית בו שמעתי על הנישול בשכונת שיח ג'ראח במזרח ירושלים, והחלטתי ללכת לראות מקרוב את אחת ההפגנות המתקיימות שם. קודם לכן, כמעט שלא עקבתי אחר חדשות, אך לאט-לאט התחלתי להיות יותר מודע ויותר מעורב. במקביל, התמיינתי לכל מיני תפקידים בצבא. למדתי בבית-ספר שבו יש 95 אחוזי גיוס לצה"ל, אבל אני שיתפתי פעולה פחות ופחות עם הצבא. חשבתי שאולי אהיה מורה-חייל, אך אחרי שראיתי כתבה על נועם ועל כוונתה לטרב לשרת – החלטתי שזהו אקט משמעותי ושאני רוצה להצטרף אליה. לא מספיק היה לי לקבל פטור, אלא חשוב היה לי להביע עמדה שגם הישמע באופן פומבי.

"אני מסרבת לקחת חלק בצה"ל, כי אני מסרבת להצטרף לצבא שמאז הקמתו עסוק בשליטה בעם אחר, בגזל, ובהטלת טרור על אוכלוסייה אזרחית הנמצאת תחת שליטתו. ההרס והנישול השיטתי, כחלק ממדיניות טרנספר ארוכת שנים, רצח מפגינים לא אלימים, חומת האפרטהייד, 'מבצע' הטבח שצה"ל בוחר לבצע, ושאר הפרות זכויות האדם היומיות של הפלסטינים – כל אלה הובילו וממשיכים להוביל למעגל דמים ארוך וסתמי שניתן למניעה".

במילים אלו נפתחת הצהרת הסירוב של סרבנית הכיבוש **נועם גור (18)**, אשר הודיעה על כוונתה להתייצב בלשכת הגיוס ביום ב' (16.4) ולסרב להתגייס, בשל עמדותיה הפוליטיות והתנגדותה לכיבוש. גם **אלון גורמן (19)** הודיע, שבעת התייצבותו יסרב.

בהצהרת הסירוב המשותפת שלהם, כתבו השניים: "חירותם של הפלסטינים החיים תחת המשטר הצבאי מוגבלת מאוד, ובפרט זו של אלה אשר מחליטים באומץ רב להתנגד לכיבוש באמצעים לא אלימים. אותם פלסטינים מדוכאים, בין היתר, באמצעות מערכת משפט אשר לא מבטיחה את זכותם להליך הוגן".

"אנחנו מסרבות/ים, מתוך מודעות לכך שזוהי פעולה סמלית, המתאפשרת מתוך הפריבילגיות שלנו כיהודיות/ים אזרחיות/ים ישראל. אנחנו ניכלא לתקופה

קצרה, וייתכן כי ניכלא פעמים נוספות, אך נשתחרר בסוף ללא תיק פלילי, לחיים כאזרחים הנהנים מזכויות אדם, בשונה מהפלסטינים החיים תחת הכיבוש".

"הסירוב הופך חשוב עוד יותר נוכח העובדה, כי בשנים האחרונות, משקיעה ישראל מיליוני שקלים על מנת לחחוק ולהלבין את פשעיה, להסתיר אותם מאחורי חומת אפרטהייד גבוהות. כמו כן, ישראל מקיימת חינוך לגזענות ולנבערות, תוך ניסיון לשמור על סטטוס-קוו, בו בני הנוער אינם מעוררים בקורה סביבם, ואינם שואלים שאלות או מטילים ספק במה שנאמר להם".

שוחחנו עם נועה גור ואלון גורמן, בטרם כניסתם לכלא.

ש: ספרו קצת על עצמכם, ועל הרקע שהוביל אתכם לקבל את ההחלטה לטרב.

נועם: גדלתי בנהריה, וכרגע אני גרה בקריות. אני באה מבית מאוד לא פוליטי ומאוד 'נורמטיבי-ציוני', שבו כולם שירתו בצבא. תמיד ראיתי את עצמי כתומכת בשלום, למרות שלא ידעתי באמת, איך נראה הכיבוש.

בגיל 16 התחלתי להתעניין בנושא הנכבה. אני לא יודעת למה, אולי בגלל לימודי ההיסטוריה בבית-הספר, אבל התחלתי להתעניין בנושא ולקרוא כל מה שיכולתי עליו: אתרי אינטרנט, ספרים של "ההיסטוריונים החדשים".

הקריאה הזו פשוט פתחה לי את העיניים להבין את הסיפור האמיתי של 1948 ושל המקום שאני חיה בו. הבנתי

ש: אתם רואים את פעולת הסירוב כמשמעותית?

אלון: אני לא משוכנע שסרבנות היא ממש כלי לשינוי חברתי. היא בטח לא באה במקום מאבקים או במקום פעולות אחרות. התפקיד של הסרבנות הוא לבטא בגלוי עמדה אשר נדחקה אל מחוץ לשיח, שנחשבת לפעמים לא-לגיטימית.

הרבה פעמים ראיתי איך בבית הספר המערכת בוחרת למתג עמדה מסוימת בתור 'עמדת מרכז', 'לגיטימית' או 'מתונה', וכל השאר נחשב אוטומטית לקיצוני.

נועם: אני מקווה, שהסירוב שלנו יוכל להשפיע על בני נוער אחרים. אני יודעת, שלי עזרה הידיעה, כי היו כבר בעבר סרבני מצפון, ואפילו מכתבי שמיניסטים והתארגנויות של בני נוער סרבנים. בבית-הספר הרי לא מספרים לנו על שום אפשרות אחרת, לבד מלשרת בצבא.

ש: האם אתם חוששים מהכלא?

אלון: לא מזמן ראיתי משפט צבאי של פלסטיני, שנעצר בהפגנה נגד ההתנחלויות. ראיתי כמה מעט חירות יש לו: אזוק באזיקים ומצוי במרכזו של הליך משפטי, המתנהל בשפה אותה הוא לא מבין, ומסתיים בהכרח בהרשעתו. פתאום, חווית הכלא שאני אעבור לא נראתה כל כך קשה.

הפתרון לאסון הרכבת המופרטת

ריאיון עם פעיל עובדים בארגונייה

ב-22 בפברואר, אירעה בבואנוס איירס אחת מתאונות הרכבת המחרידות בתולדות ארגונייה. רכבת עמוסת נוסעים התנגשה בעוצמה רבה במחסום שבתחנת "אונסה", וגרמה למותם של 51 בני אדם ולפציעתם של לפחות 700.

התאונה אירעה בשעות העומס, עת שמאות אלפי אנשים מגיעים מהפרברים למרכז העיר. הרכבת הגיעה לתחנה במהירות רבה מדי, פגעה במחסום שבקצה הרציף, מחצה את המנוע הקדמי וריסקה את הקרונות. הקרון הקדמי, שספג את

רוב הנזק, נכנס שישה מטרים אל תוך זה שאחריו. קרון זה מאכלס את הנוסעים העולים לרכבת עם זוגות אופניים.

כבר למחרת האסון הפגינו משפחות ההרוגים, יחד עם פעילי שמאל וחברי ועדי העובדים ברכבת, בדרישה להלאים את חברות הרכבות, שהופרטו לפני מספר שנים. העובדים ומשפחות ההרוגים הודיעו, כי הם נחושים בדעתם להשיב את הרכבת לבעלות ציבורית.

פעיל בולט בוועדי הרכבת, **ראובן סובררו**, התראיין לאחרונה לאתר החדשות "רבליון", בנושא הטרגדיה והשלכותיה. סובררו דורש, כי אלפי עובדי הקבלן המועסקים ברכבת ייקלטו כעובדים מן המניין, ואילו ראשי האיגוד, המשרתים את בעלי החברה במקום את העובדים, מתנגדים לכך בחריפות.

סובררו עומד בראש האופוזיציה הפנימית באיגוד עובדי הרכבת, המתנגדת למנהיג האיגוד, שתמך בזמנו בהפרטה. אותו מנהיג יושב כעת בכלא וממתין למשפטו. הוא מואשם בכך שבשנה שעברה, הוא עמד מאחורי התקפה מזוינת נגד קבוצת מפגינים, שהועסקו ברכבת באמצעות חברות קבלניות. במהלך ההפגנה נרצח אחד הפעילים השמאליים, מריאנו פריירה. להלן חלקים מהריאיון עם סובררו.

ש: בזמן שחלף מאז הטרגדיה, מה נשתנה?

ת: החברות המופרטות לא התחילו להשקיע בבטיחות או בחידוש ציי הרכבות הישנים. הן רק הוציאו מהשירות רכבות רעועות ובכך הגבירו את הצפיפות ברכבות שנותרו בשירות. גם הממשלה, שמנתה "מנהל-על" מטעמה, כדי לפקח על הנעשה, לא עשתה כל צעד משמעותי. הבהרנו לנציגי הממשלה, כי אין טעם בעבודתו. הוא נשען על מנהלי החברות המופרטות, ולפיכך אין לתלות בו תקוות רבות.

ש: מה עושה הממשלה בתגובה לדרישות המחאה?

ת: כלום. כל מה שהיא עושה הוא 'למרוח זמן', ולקוות שהמחאה תיפסק. לו הייתה הממשלה מעוניינת באמת לטפל

בשאלת הבטיחות ברכבת, הייתה מטפלת בבעיות לעומק: החל בבעיית היעדר חלקי החילוף במוסכי הקטרים, וכלה בשאלת הבעלות על חברות הרכבת המופרטות. אתן דוגמא מקו הרכבת בו אני עובד. את הפסים חידשו והניחו בשנות ה-30 של המאה שעברה. חלק מהציוד משרת את הקו מאז 1923. את הרכבות עצמן רכשו לפני שנות דור. מזה 8 שנים, אנו בוועד העובדים מתלוננים על היעדר בטיחות ועל סכנות אמיתיות, האורכות מדי יום ביומו, הן לנוסעים והן לעובדי הרכבת. הגשנו 300 תלונות כאלה, מבוססות ומתועדות היטב, אך הן כלל לא זכו לטיפול.

ש: אולי הסיבה לכך היא שנדרשות השקעות עתק כדי למלא אחר הדרישות שלכם?

ת: כמובן שיש להשקיע סכומי כסף גדולים בבטיחות ובחידוש ציי הרכבות. כאשר אנו מפנים אצבע מאשימה כלפי הממשלה, היא טוענת, כי מדי שנה היא מזרימה יותר ויותר סובסידיות למערכת, וזה נכון. המדינה אכן מזרימה כסף רב לרכבת, אבל לאן הולך הכסף?

לפעמים יש לי תחושה, כי הממשלה, בכל הנוגע בתאגידים העומדים מאחורי ההפרטה של הרכבת, עוסקת ב"מתן בסתר": היא מעבירה סכומי כסף גדולים לחברות הרכבת הפרטיות, אבל אין כל פיקוח לאן הכספים מגיעים.

כאשר מתרחשת תאונת רכבת קשה, כפי שאירע לאחרונה, הממשלה מכריזה: "אנחנו בסדר, הרי את הכסף אנו מעבירים בזמן". נשאלת השאלה: מדוע הממשלה משקיעה יותר ברכבות המופרטות סכומי כסף גדולים יותר מאשר השקיעה, כאשר הרכבות היו בבעלותה? הרי חסידי ההפרטה טענו, כי מטרת ההפרטה היא "ייעול מערכות ההסעה הציבוריות"...

ש: אתם מתמידים בדרישתכם להלאמת הרכבות?

ת: כמובן. מהרגע הראשון אמרנו, כי ההפרטה נכשלה, וכי היא שימשה אך ורק להזרמת כספים מידי הציבור לידי קומץ בעלי הון. לצערי, טרם הצלחנו להנחיל דרישה זו בקרב הציבור הרחב. לעם הארגנטינאי זיכרון קצר. הזיכרון מתעורר נוכח טרגדיות, כפי שקרתה בבואנוס איירס, ואז רכבות יוצאים לרחובות נגד ההפרטה ולמען הלאמה. לאחר מכן, האנשים שוכחים, עד לאסון הבא. בין לבין, רק ועדי העובדים מוסיפים להיאבק נגד ההפרטה.

ש: אבל הממשלה לא ניהלה כהלכה את הרכבת...

ת: לכן, כאשר אנו דורשים הלאמה, אנו מציעים צורה אחרת של בעלות וניהול: זה ניהול המבוסס לא רק על נציגי בעלי המניות והממשלה, אלא גם על שילוב נציגי העובדים ונציגי הנוסעים יחד עם המנהלים מטעם הממשלה. עוד אנו מציעים תכנית עסקית ובה רכבות המשא, הרווחיות עד מאוד, יסבסדו את רכבות הנוסעים, המפסידות.

הלאמה כשלעצמה אינה דרישה מהפכנית. יש מדינות קפיטליסטיות רבות בהן הרכבת היא בידי המדינה. אבל אנו דורשים הלאמה אחרת – בשיתוף מלא של העובדים. דבר אחד ברור: ההפרטה נכשלה כשלון חרוץ.

פוליטיקה מעמדית או פוליטיקה של זהויות?

דיון בשמאל לקראת חידוש המחאה החברתית • מאמר ראשון בסדרה

מאת אור שי

כמה מאותם אינטלקטואלים פנו לזרם המכונה פוסט-מודרניזם. בקווים כלליים, ניתן לתאר זרם זה כדוגל בהיעדרה של אמת אובייקטיבית, בראייה, לפיה השפה קודמת למציאות, ובתפיסה, לפיה זהותו של אדם אינה אישית, אלא מובנית מתוך השיח החברתי.

הוגים פוסט-מודרניסטים מקדישים את עיקר מאמציהם לניתוח ביקורתי של טקסטים תרבותיים, תוך בחינה של אינסוף המשמעויות, שניתן להעניק לכל טקסט. רבים מהם אימצו את מושג ההגמוניה, שטבע גראמשי (תוך התעלמות מהניתוח המעמדי שבבסיסו), כדי להסביר את עליונותם של נרטיבים מסוימים על פני נרטיבים אחרים.

איור: פלג ספיר

הוגים פוסט-מודרניסטיים תרמו תרומה חשובה לחשיבה השמאלית ולתנועות חברתיות. קשה לדמיין את התיאוריה הביקורתית ללא הוגים כמו **אדוארד סעיד**, **ג'ודית באטלר ומישל פוקו** (באיור – מימין). אולם, גם בהכירנו בהישגי הפוסט-מודרניזם, לא נוכל לחמוק מביקורת עליו.

בין אחדות לפירוק, בין ניצול לפרובילגיות

העמדה החברתית, אותה מאכלסים הוגים פוסט-מודרניסטיים, היא לרוב עמדת האקדמאי או עובד העמותה. הגם ששתי עמדות אלו חשובות ותורמות לעשייה הפוליטית השמאלית, הן אינן קוראות תיגר על המשטר.

פרופסור למדעי הרוח, המבקר במאמריו את התרבות הקפיטליסטית, עובד עמותה המעביר סדנאות דיאלוג ליהודים ולערבים, או עורך דין המייצג מיעוט אתני שזכויותיו נרמסו – כולם תורמים לשיח פוליטי פרוגרסיבי. אך הם אינם מקדמים, בפועלם זה, חלופה לקפיטליזם, בין היתר, משום שאי-הצגת חלופה כזאת היא תנאי (גלוי או סמוי) לתרומות מבעלי הון או למימון ממלכתי.

בעיה נוספת היא גישת הפירוק, בה דוגל הפוסט-מודרניזם: לכל "זהות" יש עמותה משלה וכתבי עת אקדמיים משלה. מצד אחד, כל אימת שמדובר בריבוי קולות, זו מגמה מבורכת. מצד שני, כאשר נדרשת פעולה משותפת המונית, שתביא לידי ביטוי את היות נפגעי הקפיטליזם הרוב הגדול של החברה, הפירוק עלול להסתבר כמכשול בפני הסולידריות המעמדית.

(המשך בעמוד 7)

המחאה החברתית חוזרת. עם חידושה, מתחדש גם הדיון התיאורטי באופייה, במטרותיה ובאסטרטגיה שלה. דיון זה חשוב לשם בירור השאלות שהמחאה ניצבת בפניהן, והגברת האפקטיביות שלה. השאלה המרכזית, בה אבקש לעסוק, נוגעת לקשיים בבניית תנועת מחאה אנטי-קפיטליסטית – קשיים הנובעים מקיומם של ריבוד והיררכיה פנימית (על רקע מגדרי, לאומי, וכד') בתוך מעמד העובדים.

המרקסיזם ושאלת הזהות

המרקסיזם רואה בניצול המעמדי את תשתיתם של היחסים החברתיים. בחברה הקפיטליסטית, הדבר מתבטא בניכוס חלק משמעותי של תוצרי עבודתם של העובדים השכירים בידי קבוצה קטנה של בעלי הון. תכליתה העיקרית של המהפכה החברתית היא הפסקת הניצול, והעברת הבעלות על אמצעי הייצור לידי רוב האוכלוסייה. כלומר, ציר הקונפליקט העיקרי, בעיני המרקסיזם, הוא הציר המעמדי.

עם זאת, שאלות של זהות והגדרה עצמית היו חלק מהדיון המרקסיסטי מראשיתו. **קארל מרקס** ראה במבנה העל, כלומר במכלול המוסדות התרבותיים והאידיאולוגיים בחברה נתונה, אמצעי להגנת התשתית המעמדית. יישום של תפיסה זו ניתן למצוא באופן בו ניתח **פרידריך אנגלס** את מוסד המשפחה.

לפי אנגלס, המשפחה בחברה הקפיטליסטית היא מוסד המושתת על ניצול האישה, כלומר על ניכוס תוצרי עבודתה במשק הבית בידי הגבר, וכן על סוציאליזציה של הדור הבא, הנחלת תפיסות וערכים המשרתים את הסדר הקיים. מבנה זה הוא שמוליד עמדות אידיאולוגיות, המאפיינות חלקים מהאימין השמרני, כגון קידום "ערכי המשפחה". לשון אחרת, הדיכוי המגדרי מושפע מהמציאות המעמדית. ניתוח דומה חל גם על צורות דיכוי אחרות (למשל – דיכוי לאומי).

אם כן, מבחינת המרקסיזם הניצול המעמדי אינו ציר הקונפליקט החברתי היחיד, אלא ציר הקונפליקט הבסיסי. **אנטוניו גראמשי** הציע תיאוריה כללית לתיאור הקשר בין הצירים השונים, לפיה הניצול המעמדי מוגן בידי מבנה העל בשני אופנים: באמצעות כוח גלוי (משטרתי, צבאי, וכיו"ב) ובאמצעות יצירת הגמוניה. הגמוניה פירושה יצירת קונצנזוס סביב ערכים, המשרתים את המעמד השליט. שימוש בקונפליקטים תרבותיים (לאומיים, אתניים, וכו') עשוי להיות חלק מבניית ההגמוניה. בעקבות גראמשי, הקדישו רבים מההוגים המרקסיסטים במחצית השנייה של המאה העשרים מאמץ ניכר בבחינת הדרך, בה נוצרות היררכיות תרבותיות, המשרתות את הקפיטליזם.

הפוליטיקה של הפוסט

בשנות השמונים והתשעים, חל פיצוח במעמדו של המרקסיזם. קריסת ברית-המועצות וגוש הארצות הסוציאליסטיות במזרח אירופה הובילה רבים להאמין, כי "הסוציאליזם מת", ואינטלקטואלים שמאליים שונים נטשו את נקודת המוצא והסתכלות המעמדיות.

המאבק מאפשר שהחלום יהפוך למציאות

מאות נציגי מפלגות שמאל בסמינר בינלאומי במקסיקו • רשמיה של משלחת מק"י

פתרונו על בסיס העיקרון של שתי מדינות לשני עמים, את הביקורת על גישת "מדינה אחת", את הקשר בין דיכוי העם הפלסטיני בשטחים הכבושים לבין אפליית האזרחים פלסטינים בתוך ישראל, ועוד.

למחרת, רואיינו בידי הדו-שבועון השמאלי "קונטרלנייה", הזכור, בין השאר, בשל רציחתה של מייסדת העיתון, **מרסלה יארסה**. בראיון זה הצגנו באריכות את עמדות המפלגה והחזית לגבי הסכסוך הישראלי-פלסטיני, יחסי ישראל-ארה"ב, הגזענות הגואה והכרסום במרחב הדמוקרטי בישראל.

הפגישה המסכמת, יומיים לפני עזיבתנו את העיר, נערכה

בביתה של **רנדה נבולסי**, שגרירת פלסטין במקסיקו. במהלך המפגש שוחחנו ארוכות עם השגרירה עצמה, ועם אורחיה המרתקים, אשר ביניהם: יהודי מקסיקני (ניו-יורקי במוצאו, המחזיק גם באזרחות ישראלית) ממובילי תנועת הסולידריות עם פלסטין, וקומוניסט איראני (אסיר פוליטי לשעבר), אשר תירגם את "המנון הפרטיזנים היהודים" של הירש גליק לפרסית.

מפתיע היה, שבין ההרצאות ששמענו והשיחות שניהלנו, לא הייתה התייחסות רצינית למתרחש בסוריה ובאיראן, או לאיומים כלפיהן מצד ארה"ב ובעלות בריתה. לא פחות מפתיעה עובדת ההתעלמות ממלחמות הסמים במקסיקו עצמה, בה נהרגו רבבות אנשים מאז 2006, וכן לתופעת החטיפות ולאווירת הפחד, שהפכו מגפה לאומית של ממש.

מלחמות הסמים, יש לציין, הינן סוגיה פוליטית ראשונה במעלה במקסיקו, ולא רק בשל העובדה שבחודש יולי הקרוב עתידות להתקיים בחירות. מסיבות פוליטיות, מנעת ממשלתו הימנית הפרו-אמריקאית של **פיליפה קלדרון** מלטפל בבעיית הלבנת הכספים של כנופיות הסמים ובהברחות הנשק מארה"ב, מה שמנציח את האלימות הגואה. בעיה נוספת נוגעת למעמד הנשים, בעיקר בבירה מקסיקו-סיטי. בשל הטרדות מיניות חוזרות ונשנות מהן סובלות נשים בעיר, הוחלט שבכרכת התחתית יפעל בשעות העומס קרון מיוחד, שהכניסה אליו היא לנשים בלבד.

נציגה של כוחות השלום הישראליים במושב מועצת השלום העולמית

בקפריסין התכנסו בשבוע שעבר (6.4) עשרות נציגים מארגוני שלום וסולידריות מארצות שונות, למושב של מועצת השלום העולמית. את כוחות השלום הישראליים ייצגה בכינוס **עאידה תומא-סלימאן**, חברת הנהגת מק"י.

במושב מועצת השלום נידונו הסכנות הנשקפות לעמים, ובראש ובראשונה – הסכנה של מלחמות אימפריאליסטיות. הכינוס הזהיר מפני מעורבות ארה"ב בנעשה במזרח התיכון, ובייחוד באיראן ובסוריה, והדגיש כי לכל העם הזכות לקבוע בעצמו את עתידו, ללא התערבות חיצונית.

מאת אמנה אבו-אחמד ועופר כסיף

כמדי שנה, גם בחודש מארס האחרון השתתפו נציגי מק"י בסמינר הבינלאומי שארגנה מפלגת העובדים המקסיקנית (PT), שהיא אחת ממפלגות השמאל המשמעותיות במדינה. בסמינר, שאורגן זו השנה ה-16, השתתפו כ-500 נציגים מ-38 מדינות שונות, ונושאו היה "מפלגות וחברה חדשה".

במוקד הדיונים במהלך שלושת ימי הסמינר, עמדו מספר נושאים: המשבר הקפיטליסטי הגלובלי, תנועות חברתיות, המתקפה האימפריאליסטית נגד החלופות לקפיטליזם, צורות ממשל חלופיות והבנייתו של כוח עממי.

במהלך הסמינר נשמעו קולות חשובים וברורים נגד האלימות המעמיקה והמתרחבת של האימפריאליזם, בעיקר במדינות אמריקה הלטינית ובאיים הקריביים, מהן הגיעו הרוב המכריע של משתתפי הסמינר.

חברים מארגונינו ומספרד הפנו את תשומת הלב למעורבות הבריטית באיי מלווינאס, בעוד רוב הדוברים התמקדו, כמובן, בבריונות האמריקאית. מעניין היה לשמוע את **מועתז אל הפנאווי**, חבר

המפלגה הקומוניסטית המצרית, שהסביר כיצד חוברים האימפריאליזם האמריקאי והכוחות האיסלאמיים יחדיו בגוש אנטי-חברתי, המנסה לפגוע במאבק המעמדי במצרים. דברים דומים נגד מעורבות ארה"ב בהרס מדינת הרווחה, השמיע **חורחה אלברטו קרינס**, ממנהיגי המפלגה הקומוניסטית הארגנטינאית.

בצד הביקורות על ההשתוללות הקפיטליסטית ועל רוח הרפאים הרעה של האימפריאליזם ושלוחותיו, המרחפת מעל כולנו, לא מעטים מן הדוברים העלו על נס את המאבק נגד מגיפות אלה, והביעו את התקווה והאמונה כי עולם חדש אכן אפשרי. כפי שאמר **קרלוס פונסקה טראן**, נציג החזית הסנדיניסטית לשחרור לאומי, שהיא מפלגת השלטון בניקרגואה: "המאבק מאפשר שהחלום יהפוך למציאות".

משלחת מק"י לכנס נפגשה עם נציגים ממצרים, תורכיה, חוף השנהב, קובה, ונצואלה, אורוגוואי, ומקסיקו. משיחה ארוכה שערכנו עם **אחמד מולאי עלי חמאדי**, שגריר הרפובליקה הערבית הדמוקרטית של הסהרה, למדנו אודות הדיכוי האכזרי שחווים בני עמו מידי שלטונות הכיבוש המרוקאים, ו-'תהינו' יחד: מדוע ארה"ב, שרוממות זכויות האדם בגרונה, לא משמיעה שום קול של מחאה נגד המשטר במרוקו, שהוא בעל-בריתה? הנאום שלנו בכנס עסק במחאה החברתית בישראל, ובתגובותיה האנטי-דמוקרטיות של הממשלה.

נוסף להשתתפותנו בסמינר, ולשיחות שקיימנו עם משתתפיו, ערכנו עוד שלושה מפגשים מחוץ לכנס. בערב הראשון לאחר נחיתתנו, הוזמנו בידי התנועה המקסיקנית לסולידריות עם פלסטין לדיון ארוך ומרתק, בו השתתפו כמאה מחבריה ותומכיה. בדיון, שנמשך שלוש שעות, הצגנו את עמדות מק"י וחד"ש ביחס לכיבוש, את האפשרות של

יזמת השלום הערבית: האם יש סיכוי לשינוי?

מאת דן יהב

כנס שהתקיים בתחילת החודש, בחסות אוניברסיטת תל-אביב ומרכז פרס לשלום, דן ביוזמת השלום של הליגה הערבית, שהוצגה לראשונה לפני עשור. פתח את הכנס פרופ' **אריה ארנון** מאוניברסיטת בן-גוריון. לטענתו, כישלונן של כל השיחות בין הישראלים לפלסטינים, נעוץ בהישענותן על פתרונות ביניים, במקום על חתימה להסכמי קבע.

לדברי ד"ר **רון פונדק**, יו"ר פורום ארגוני השלום, העיתוי המקורי של הצגת יוזמת הליגה הערבית היה אומלל. באותה עת התחוללה בארץ דרמה עזה: הפיגוע במלון "פארק" בנתניה ומבצע "חומת מגן". עם זאת, סבור פונדק, שגם ללא התפתחויות סוערות אלו, ממשלת שרון לא הייתה מוכנה לקבל את היוזמה. תכנית ההינתקות של שרון הייתה תשובתו לתכניות מדיניות דוגמת היוזמה הערבית או יוזמת ז'נבה.

עוד הוצגו בכנס מסקנות סקר, שערך ד"ר **חליל שקאקי** בדצמבר 2011 בקרב הפלסטינים בשטחים. מהסקר עולה, כי 60% מהפלסטינים מאמינים, כי ישראל שואפת להשתלט על השטחים ולגרשם מאדמתם. 22% סבורים, כי ישראל תספח את השטחים, ותמנע מהם זכויות אזרח. יחד עם זאת, כמעט 60% מהפלסטינים מעוניינים בהסכם, המבוסס על היוזמה הערבית, שבמרכזו – הקמת מדינה פלסטינית בגבולות 1967. רוב משמעותי מבין הישראלים והפלסטינים רוצים בסיום הסכסוך. אך בה בעת, בקרב שני העמים ישנם חששות כבדים בקשר לכוונות הצד האחר – סיכסוך ד"ר שקאקי.

מבני משה הנני (שיר לליל הסדר) / נסים ברכה

הרגע - אומרים לי,
הרגע.

הרי דבר אינך חסר,
אזי הדאגה מלב
הסר.

ומה חסר היה לו למשה?
זאת הקושיה אני שואל.
יושב ארמון האיש היה,
חסות בת מלך לו ניתנה.

אך בצאתו אל לב הכרך,
לראשונה כמו עיניו נוכח,
כאן עושק יש, עול ועבדות.
נידרך האיש והיה רועה-חרות.

אומרים עליו - גדול הנביאים היה,
לא, לא, לא בתפילה האיש שקע,
נגיד, פורץ שביל חופש הוא היה.
ואם בין בניו, אכן תחפוץ להיכלל
ציווי ראשי שלו תמיד שנון, הלל,
כל עוד העושק נוגש ממש מולך
הבט היטב ואל תסב את מבטך.

פוליטיקה מעמדית או פוליטיקה של זהויות?

(המשך מעמוד 5)

הבעיה הפוליטית העיקרית של הפוסט-מודרניזם, היא בתפיסה שלו את המעמד כקטגוריה נוספת של "זהות", במקום כקשר חברתי-כלכלי אובייקטיבי. המשמעות של תפיסה זו היא מרחיקת לכת. לפיה, הציר המעמדי אינו הציר החברתי הבסיסי, כי אם שווה ערך לרבים אחרים.

דוגמא לחולשת הניתוח הפוסט-מודרניסטי ניתן למצוא אצל התיאורטיקנית הקווירית **איב סדג'וויק**. בספרה "האפיסטמולוגיה של הארון", היא מתארת מצב בו קורבנותיו של הדיכוי הופכים למדכאים בעצמם.

לשיטתה, אישה הטרוסקסואלית אומנם מדוכאת על רקע היותה אישה, אך כאשר היא נישאת לגבר היא משתתפת בדיכוי הקהילה הגאה, שכן היא חושפת בפומבי את הפריבילגיות שיש לה כהטרוסקסואלית.

כך מציבה סדג'וויק על אותו ציר מצבים חברתיים בהם מתקיימים קשרי ניצול (למשל – עובד המנוצל על ידי מעסיקו) ומצבים בהם מתקיימות פריבילגיות. כולם מקובצים יחד תחת הקטגוריה הכללית של "דיכוי".

גם אצל ההוגים המרקסיסטים ניתן למצוא דיון בפריבילגיות. הן נידונות לכף חובה, כאשר הן מזיקות למאבק המעמדי (לדוגמא, כאשר איגוד מקצועי מסרב לקבל לשורותיו בני מיעוט לאומי), ונידונות לכף זכות, כאשר הן מקדמות אותו (לדוגמא, כאשר עובדים מאוגדים, חזקים, שובתים למען עובדי קבלן, מוחלשים).

אך בקרב הפוסט-מודרניסטיים, נפוץ מאוד שימוש דומה לזה של סדג'וויק במושג הפריבילגיות, כלומר – גינוי שלהן באופן גורף. המשמעות הפוליטית היא שלילת הפעולה האנטי-קפיטליסטית המשותפת של כלל נפגעי השיטה, וזאת בשם ההתכנסות סביב קבוצות זהות נבדלות.

האתגר החדש של הפוליטיקה השמאלית

כשם שנפילת המשטרים הסוציאליסטיים באירופה הציבה אתגר בפני המרקסיזם, כך מציב המשבר הקפיטליסטי אתגר בפני הפוסט-מודרניזם. המשבר הכלכלי פגע אנושות בכספי התרומות לעמותות ולארגונים הבלתי-ממשלתיים, ובו-זמנית הציית תנועת מחאה עולמית נגד הקפיטליזם.

תנועות מחאה האוהלים בישראל ובספרד, המהפכות בעולם הערבי ושביחות הענק ביוון – כולן מחזירות למרכז הבמה את הפוליטיקה המעמדית. לא עוד מאבקים על "ייצוג" או על "שיח", אלא **פוליטיקת המונים**, המבקשת לשנות את הכיוון, בו נוסעת הרכבת הכלכלית. מתבלט הצורך לבנות קואליציה רחבה של נפגעי הקפיטליזם, כדי להוביל צעדים אפקטיביים כמו שביחות והפגנות ענק.

האתגר של השמאל, בישראל ובמקומות אחרים, הוא לעבור מפוליטיקה של זהויות לפוליטיקה מעמדית. בכל ארץ, בה קיימים אפליה, ריבוד ודיכוי תרבותי – יש צורך בדיון אודות הדרכים ליצירת פוליטיקה כזאת. בחלקו השני של מאמר זה, אתרום את תרומתי לדיון כזה, בכל הקשור לתנועת המחאה בישראל.

אור שי

המטס שהפחיד את ממשלת הימין

ה-1 במאי

יום הסולידריות הבינלאומי של העובדים
תהלוכות ואסיפות

בשבת, 28 באפריל

נצרת

התהלוכה המרכזית של מק"י וחד"ש
ההתכנסות: בשעה 10:30 באזור המוסכים
בסיום – עצרת ברחבת בית הידידות
הסעה מת"א: בשעה 8:45 בדרך נמיר פינת ארלוזורוב.

חיפה

התהלוכה של קואליציית ארגונים ופעילי מאהלים
מתכנסים בשעה 19:00 ברח' הנביאים בהדר,
וצועדים דרך ואדי ניסנאס למושב הגרמנית.
בסיום - עצרת מחאה בהשתתפות אמנים.

ביום ג', 1 במאי

תל-אביב-יפו

העם דורש עובדים/ות מאורגנים/ות
מתכנסים בשעה 18:30 בכיכר הבימה. התהלוכה
תצעד לכיכר רבין, ותסתיים בעצרת.

ביום ו', 4 במאי

ירושלים

התהלוכה משותפת של מפלגות וארגוני עובדים
בשעה 10:00 – דיונים ברחבת רומא (רח' הלל),
בשעה 12:00 – תהלוכה לרחבת המשביר, שם
תתקיים עצרת.

מפגש עובדות ועובדים סוציאליים בחד"ש

מפגש שני של קבוצת עו"סים יהודית-ערבית
במסגרת חד"ש

יתקיים ביום ב', 24 באפריל, בשעה 17:00
במועדון "הגדה השמאלית", רח' אחד העם 70, תל-אביב

לפרטים: 050-6521650

היערכות חסרת תקדים של שוטרים ופקחים בנמל התעופה
בן-גוריון – זוהי תגובתה ההיסטרית של הממשלה ל"מטס
הסולידריות". במסגרת המטס, תכננו מאות פעילי שלום
מארגנות שונות בעולם לנחות במשותף ב-14.4 בישראל.
הפעילים הודיעו, כי אין בכוונתם לבקר בישראל, אלא
בשטחים הפלסטינים הכבושים, שם יקיימו פגישות עם
ארגוני החברה האזרחית וישתתפו בפעולות סולידריות
שונות, וביניהן – נטיעת עצים, שיקום בארות, ועוד.
ממשלת הימין נערכה בכוונות מוגברת בנתב"ג כדי לקבל
את פני הפעילים, לרבות הפסקת שביבת פקחי יחידת "עוז"
של רשות ההגירה. תגובת הממשלה מעידה על כך, שהיא כה
פחדת מכל גילוי של סולידריות עם הפלסטינים, עד שביקור
מתקשר של פעילי שלום בינלאומיים מתואר כאיום.
יצוין כי בימים שקדמו למטס, זומנו פעילים ישראלים נגד
הכיבוש ל-"שיחות" בשב"כ, שם הופנו כלפיהם איומים,
והובהר להם כי הם נתונים למעקב. הפעילים, אשר חלקם
שותפים בהכנות למפגן המחאה, סירבו לענות על השאלות.

סיעת חד"ש בהסתדרות בפגישה

עם האיגודים המקצועיים בפלסטיין

משלחת של פעילי חד"ש בהסתדרות נפגשה (7.4) עם
חברי מפלגת העם הפלסטיני הפעילים באיגודים המקצועיים
הפלסטינים. המפגש נערך ברמאללה לפי הזמנת הפעילים
הפלסטינים, המקיימים קשרים רצופים עם עמיתיהם
הישראלים מזה שנים רבות.

במרכז הדיונים עמדו המאבק המעמדי במזה"ת והשלכות
המחאות החברתיות על המערכת הפוליטית. בתום המפגש
סוכם להמשיך בשיתוף הפעולה ובקשר בין הצדדים. כן
הוחלט לקיים סדנא משותפת של פעילים בוועדי עובדים.
פעילי חד"ש הזמינו את עמיתיהם הפלסטינים להשתתף
בהפגנת ה-1 במאי של מק"י וחד"ש, שתתקיים בנצרת
בשבת, 28.4 (פרטים במודעה בעמוד זה).

כמו כן, סוכם להמשיך במאבק המשותף נגד הכיבוש,
למען הקמת מדינה פלסטינית עצמאית בגבולות 1967,
שבירתה מזרח ירושלים, ולמען פתרון בעיית הפליטים
בהתאם להחלטות האו"ם.

המפלגה הקומוניסטית הישראלית

המושב הראשון של הוועד המרכזי

יתקיים ביום שישי, 20 באפריל, בשעה 15:00
בבית הידידות, נצרת

על סדר היום:

בחירת מזכ"ל, לשכה פוליטית ומזכירות
ציון ה-1 במאי
הבחירות להסתדרות ולנעמת